Vergaderjaar 2026-2027

20 043 **Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa**

Nr. 172 **Verslag van de Raad van Europa-conferentie van Parlementsvoorzitters in Rome**
Vastgesteld 25 november 2026

1. Inleiding

Op 15 en 16 oktober namen Eerste Kamervoorzitter Mei Li Vos en Tweede Kamervoorzitter Thom van Campen deel aan de conferentie van parlementsvoorzitters uit de 46 lidstaten van de Raad van Europa in de Italiaanse Kamer van Afgevaardigden in Rome. Vijftig jaar nadat deze bijeenkomst voor het eerst in Rome werd gehouden, spraken de deelnemers over bedreigingen voor de democratie, de uitdagingen van AI en de vraag wat parlementen kunnen doen om de op regels gebaseerde internationale orde te vernieuwen. Ongeveer zeventig voorzitters en ondervoorzitters en 500 delegatieleden waren aanwezig bij de conferentie die een in de twee wordt georganiseerd. De Griffier van de Tweede Kamer, Peter Oskam, en de waarnemend Griffier van de Eerste Kamer, Luuk van Luijk, namen deel aan het Griffiersoverleg onder leiding van de Secretaris-generaal van de PACE, Despina Chatzivassiliou-Tsovilis. Zij wisselden van gedachten over transparantie, integriteit en ethiek in het parlement.

2. Interventies in de themasessies

In de openingsceremonie op donderdagochtend 16 oktober spraken de Voorzitters van de Italiaanse Kamer van Afgevaardigden, Lorenzo Fontana, en van de Senaat, Ignazio La Russa. Fontana refereerde in zijn speech naar de eerste Parlementsvoorzittersconferentie in 1975, in Rome. “Het was een moment van bijzondere politieke vooruitziendheid, dat een belangrijke impuls gaf aan de ontwikkeling van de parlementaire diplomatie.” Hij wees op de urgente uitdagingen waarvoor de wereld staat en sprak de hoop uit dat deze conferentie een bijzonder forum zal bieden om de eensgezindheid tussen onze democratieën te bevorderen.

“In de hoop dat wij samen een gemeenschappelijke weg kunnen uitstippelen die is gegrondvest op vrijheid, democratie en vrede.” La Russa omschreef in zijn welkomstwoord parlementen als het kloppend hart van de democratie dat bereid en in staat is om de grote uitdagingen van onze tijd het hoofd te bieden. “Ons antwoord kan niet uitsluitend nationaal zijn, maar moet collectief, Europees en internationaal zijn. En het is binnen de Raad van Europa dat wij de kracht vinden om ons te verdedigen en tegelijkertijd trouw te blijven aan onze beginselen,” sprak La Russa. Volgens hem is de dialoog tussen volkeren de aangewezen weg om de mondiale uitdagingen van deze tijd het hoofd te bieden. Petra Bayr, President van PACE, opende met de woorden dat het Europa waarvan we dromen, nooit af is. Het is voortdurend in ontwikkeling, en ieder van ons draagt eraan bij het verder op te bouwen. De conferentie werd vervolgd met drie deelsessies.

Het eerste themadebat ging over bedreigde democratieën en cyberaanvallen. Ruslan Stefanchuk, voorzitter van de Verchovna Rada van Oekraïne, sprak als een van de *keynote* sprekers zijn dank uit aan de parlementen, leiders en regeringen van de lidstaten voor hun solidariteit, voor iedere politieke beslissing en iedere vorm van militaire steun, voor het bieden van onderdak aan de Oekraïense bevolking en voor de sancties tegen de Russische agressor. Hij herinnerde eraan dat Oekraïense steden werden getroffen door zware aanvallen en dat het Oekraïense parlement zijn werkzaamheden voortzette onder de voortdurende dreiging van luchtaanvallen. Verwijzend naar de recente Russische aanvallen uitte hij zijn bezorgdheid over verstoringen in de gegevensoverdracht van vroegtijdige waarschuwingssystemen voor raketlanceringen, die gevolgen hadden gehad voor de militaire capaciteit van Oekraïne. Na afloop van zijn bijdrage ontving Stafanchuk een staande ovatie.

Thom van Campen benadrukte in deze sessie het belang van interparlementaire samenwerking. Van Campen: “We hebben allemaal met deze bedreigingen te maken, en juist hier is interparlementaire samenwerking van grote waarde. De Tweede Kamer wisselt actief kennis en ervaringen uit met andere parlementen, waaronder die van Noorwegen, Zweden, Finland en het Verenigd Koninkrijk.” Hij verwees naar een recent bezoek van medewerkers van de Tweede Kamer aan Oslo, waar zij deelnamen aan een grootschalige oefening van het Noorse parlement. “De lessen uit die oefening hebben

wij meegenomen naar Den Haag, waar wij verder werken aan ons eigen programma voor parlementaire weerbaarheid in Nederland," zei Van Campen. Daarnaast dankte Van Campen zijn Oekraïense collega Stefanchuk voor zijn standvastigheid en het voortzetten van het parlementaire werk in Kyiv onder zware omstandigheden. "Zoals het voorbeeld van Oekraïne vandaag laat zien, gaat parlementaire democratie over meer dan alleen procedures. Het gaat om continuïteit en om weerbaarheid," sprak Van Campen.

Voor het tweede themadebat over AI en de arbeidsmarkt was Mei Li Vos gevraagd een *keynote* speech te geven, samen met de Voorzitter van het Estse parlement, Lauri Hussar. In haar speech stond Vos stil bij eerdere technologische ontwikkelingen, de gevolgen daarvan voor de arbeidsmarkt, en in het bijzonder de gevolgen van AI voor de arbeidsmarkt. Vos: "Hoewel AI steeds beter wordt in het ondersteunen bij veel werk, blijft de menselijke meerwaarde onmisbaar. In sectoren zoals de zorg, het onderwijs en de horeca zijn empathie, persoonlijk contact en inlevingsvermogen essentieel. AI kan ons helpen, maar niet alles overnemen wat ons als mensen uniek maakt, zoals een knuffel geven, een luisterend oor bieden of een troostend kopje koffiezetten." Werk dat we vroeger laagopgeleid noemden kan wel eens beter gewaardeerd worden, omdat het werk is dat alleen door mensen kan worden gedaan, suggereerde Vos. Volgens haar is het daarom belangrijk dat we als Europeanen zelf bepalen hoe we de voordelen van AI verdelen en welke rol deze technologie in onze samenleving en op de arbeidsmarkt krijgt.

De sprekers in deze sessie benadrukten dat mensen en hun waardigheid altijd centraal moeten blijven staan bij alle veranderingen. Zij riepen op tot een leven lang leren en omscholing, AI-geletterdheid onder jonge Europeanen, sociale dialoog en een eerlijke verdeling van de door AI gerealiseerde productiviteitswinst, om te voorkomen dat ongelijkheid verder toeneemt.

De derde sessie behandelde het onderwerp 'Vernieuwing van de op regels gebaseerde internationale orde: de rol van parlementen bij het aanpakken van en reageren op hedendaagse crises'. De sprekers deelden de opvatting dat hun parlementen de op regels gebaseerd internationale orde moeten verdedigen door middel van parlementaire controle, wetgeving, de ratificatie van verdragen en de uitvoering van uitspraken van

internationale gerechtshoven. Tegelijkertijd riepen zij op tot de ontwikkeling van normen op terreinen als milieubescherming en buitenlandse inmenging. Zij spraken hun steun uit voor het VN-stelsel, een consequente toepassing van internationale regels en het recht van Oekraïne op een rechtvaardige en duurzame vrede.

De conferentie werd afgesloten met een aantal conclusies stellende dat de drie thema's een reeks onderling samenhangende uitdagingen vormen: "Hybride dreigingen stellen de weerbaarheid van democratische instellingen op de proef, kunstmatige intelligentie verandert de wereld van werk en de op regels gebaseerde internationale orde staat onder druk." "De gemeenschappelijke dimensie is dat deze ontwikkelingen rechtstreeks van invloed zijn op onze samenlevingen, rechten en democratieën. Parlementen moeten daarom vastberaden optreden als hoeders van onze gedeelde waarden: mensenrechten, democratie en de rechtsstaat. Daarbij blijven wij Oekraïne steunen," aldus de conclusies.

3. Overige

Op initiatief van PACE-President Bayr ontmoetten de vrouwelijke parlementsvoorzitters voor een ontbijtsessie op de eerste dag van de conferentie. Zij spraken over het bevorderen van gelijkheid en het creëren van een eerlijkere samenleving. Ook wisselden zij ervaringen uit. Een van de vrouwelijke parlementsvoorzitters was dermate bedreigd nadat ze haar kandidatuur voor het presidentschap had bekendgemaakt dat ze besloten had te stoppen. De vrouwelijke parlementsvoorzitters deden voorstellen voor maatregelen en beleidsinitiatieven. Deze varieerden van het stimuleren van meisjes om leiderschapsrollen op zich te nemen en het reguleren van sociale media tot het bevorderen van gedragsverandering in de samenleving. Voorzitter van de Eerste Kamer, Mei Li Vos nam hieraan deel. "We moeten achter iedere vrouw staan die haar stem laat horen. Denk aan de MeToo-beweging. Die was zo succesvol omdat zoveel vrouwen de krachten bundelden. Deze beweging heeft het denken over mannen in machtsposities echt veranderd," aldus Vos.

De conferentie werd door de Voorzitters gebruikt om bilaterale gesprekken te voeren met hun collega's. Zo hadden beide Voorzitters een onderhoud met de Oekraïense voorzitter Ruslan Stefanchuk. Van Campen

sprak met de nieuwe parlementsvoorzitters in Armenië, Rubin Rubinyan en in Hongarije, Ágnes Forsthoffer. Vos had een bilateraal gesprek met de ondervoorzitter van de Duitse Bundestag, Omid Nouripour en de Oostenrijkse voorzitter, Christine Schwarz-Fuchs. De delegatie werd ontvangen op de Nederlandse residentie door de ambassadeur in Italië, Michiel Stibbe, de ambassadeur bij de Heilige Stoel, Paul Bekkers, en de ambassadeur bij de FAO, Elske Smith. Na afloop van de conferentie werd de delegatie rondgeleid in de Sint-Pieter door pastoor Ed van Teijlingen. Hij is door paus Leo XIV benoemd tot kanunnik van de Sint-Pietersbasiliek in Rome sinds 2026.

De voorzitter van de delegatie,
Vos

Waarnemend Griffier van de Eerste Kamer
Van Luijk